

KÖVICS GYÖRGY

Prof. emeritus
Debreceni Egyetem
Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar
Növényvédelmi Intézet
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2294-0648>

TARCALI GÁBOR

tud. főmunkatárs
Debreceni Egyetem
Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar
Növényvédelmi Intézet
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1871-5683>

30 ÉVES A TISZÁNTÚLI NÖVÉNYVÉDELMI FÓRUM

A Tiszántúli Növényvédelmi Fórum (30. TNF) fennállásának 30. évfordulóját a Debreceni Egyetem (DE MÉK) Mezőgazdasági, Élelmiszertudományi és Környezettudományi Kara és a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem (EMTE) közösen rendezett meg 2025 október 15-16-án Marosvásárhelyen. A három évtizede folyamatosan (az időszakban háromévente nemzetközi szintre emelt) Növényvédelmi Fórumot 2025-től már évente rendezik meg. Következésképpen a 30. TNF egyben a 12. International Plant Protection Symposium (12-th IPPS) is volt.

1868-ban indult a Tiszántúl régióban a felsőfokú gazdaságképzés a legjobb és a mindenkor korszerű mezőgazdaság megteremtése érdekében. Ennek segítésére kezdtük el 1996-ban a TNF (IPPS) rendezvény sorozatát, amelynek célja a modern tudomány eredményeinek ötvözése az integrált növényvédelmi gyakorlattal (Integrated Pest Management, IPM), illetve az Ökológiai gazdálkodási rendszerek (Eco-Farming) növényvédelmével, amelyeket a jövőben is Debrecen városában kínálunk.

Kulcsszavak: Tiszántúli Növényvédelmi Fórum, TNF, International Plant Protection Symposium, IPPS, Erdélyi Magyar Tudományegyetem, Marosvásárhely, EMTE, IPM, ökológiai gazdálkodás

THE TRANS-TISZA PLANT PROTECTION FORUM IS 30 YEARS OLD. The 30th anniversary of the Trans-Tisza Plant Protection Forum (30th TNF) was jointly organised by the Faculty of Agricultural, Food and Environmental Sciences of the University of Debrecen (University of Debrecen) and the Sapientia Hungarian University of Transylvania (EMTE) on 15-16 October 2025 in Târgu Mureş. The Plant Protection Forum, which has been held continuously for three decades (raised to an international level every three years during the period), will be held annually from 2025. Consequently, the 30th TNF was also the 12th IPPS (International Plant Protection Symposium).

In 1868, higher education for farmers was launched in the Trans-Tisza region to create the best, always modern agriculture. To help with this, we started the series of TNF (IPPS) events in 1996, the aim of which is to combine the results of modern science with Integrated Pest Management (IPM) and the plant protection of organic farming systems (Eco-Farming), which continue to be offered in the city of Debrecen in the future.

Keywords: Trans-Tisza Plant Protection Forum, TNF, International Plant Protection Symposium, IPPS, Hungarian University of Transylvania, Târgu Mureş, IPM, Eco-Farming

Prolóógus

Tudnunk kell, hogy ezek a szakmai konferenciák a legkvalifikáltabb szakemberek körét érintik, akiket ma már általánosan „növényorvosoknak” nevezünk, s amellyel kiegészül az a logikus törekvés, ami illeszkedik a „humánorvos” – „állatorvos” – „növényorvos” logikai sorozatba, és amely nemcsak névhasználatában, de ismeretanyagának mélységében is ekvivalenciát kíván megteremtetni a három szakma területein. Ennek szolgálatában állnak: a növényvédő szerek (peszticidek) három forgalmi kategóriába sorolása (I., II., és III.), amelyek tükrözik a szükséges felelősséget és ismeretanyagot.

Az I-es forgalmi kategóriába sorolt, a termesztett növényt védő „növényi gyógyszerek” (bár ezt a kifejezést még ízlelgetnünk kell!), amelyeket kizárólag *növényorvos* írhat fel *növényorvosi vényen* (akár elektronikusan is) a termelő gazdával létesített szerződéses kapcsolatban használhatók fel, amelyben a növényorvos viseli a felhasználás szakszerűségének felelősségét is!

A „növényorvos” kifejezést először *Degen Árpád* orvos botanikus¹ használta 1924-ben, majd – a történelmi változások során többen, többször is próbálták azt meghonosítani (*Grenczer Béla*,

¹ N.N., „Degen Árpád” (Wikipédia, 2009) https://hu.wikipedia.org/wiki/Degen_%C3%81rp%C3%A1d

Urbányi Jenő), majd Surányi János², a Budapesti Műszaki Egyetem dékánja tett 1943-ban „Növény orvosi képzést szolgáló tagozat” létesítésére előterjesztést³. Később Kövessi Ferenc (1944) sürgette ezt, de a háborús viszonyok miatt a kezdeményezések nem perfektuálódtak. Dohy (Göllner) János (1945-1946) ezt követően elsőként fogalmazta meg a növényorvos képzés indokoltságát, a célkitűzéseket, a feladat- és munkaköröket, azonban ezen 25 oldalas dokumentum csak kéziratban maradt fenn.⁴

A részletekről bővebben is rendelkezésre állnak adatok, egészen a foglalkozásdoktori cím: „dr. phytomed. univ. vagy dr. phytomed) elismertetési kezdeményezéseinek történetéig.^{5,6}

A hazai növényvédelmi konferenciák

Magyarországon három, a növényvédelmi szakterületet érintő, éves gyakorisággal rendezett konferenciát jegyzünk, ahol a kutatók, oktatók, specialista szakemberek bemutathatják új és időszzerű kutatási területeik eredményeit, a gyakorlati szakemberek, növényorvosok, hallgatók pedig megismerhetik a kutatások irányvonalait, az új károsítók megjelenésének, terjedésének helyzetét és iránymutatást a védekezések lehetséges, környezetkímélő módszereiről. A legrégebben működik 1954 óta Budapesten a *Növényvédelmi Tudományos Napok* (NTN), melyek minden év februárjában országos jelleggel, kétnapos programmal kerülnek megrendezésre: a 2024-es volt a 70., jubileumi alkalom. Évtizedekig az MTA elegáns épületében, annak díszterme szolgált a plenáris előadások és a szakmai kitüntetések átadására, az utóbbi években már szerényebb külsőségek mellett a MATE Budai Campusában, de mindig „szívességi alapon” biztosítva a rendezvény helyszínét.

A *Keszthelyi Georgikon Növényvédelmi Fórum* minden év január közepén, két és fél napos programjával várja a növényorvosokat, 2025-ben már 34. rendezvényükön.

A Nagyalföld – Tiszántúli régióban a mezőgazdálkodásban betöltött jelentőség indokolja, hogy a gazdaságok növényorvosait, a terület országos szakmai irányítóit, ismert kutatóit, és – tematikájának megfelelően – legjobb előadóit lássa vendégül Debrecen, az agrármérnök képzés centruma 1996 óta folyamatosan, a 2025-ös évben már 30. alkalommal megrendezendő *Tiszántúli Növényvédelmi Fórumon* (TNF).

Debrecen – a Tiszántúli Növényvédelmi Fórum kezdete

Egy alapvetően bizonytalan gazdasági háttérű vállalkozás, szakmai rendezvény történetében a három évtizednyi működés számtalan önkéntes munkavégzésen, önzetlenül segítő munkatársak és hallgatók együttműködésén alapulhat. Az egyetem költségvetésében a Tiszántúli Növényvédelmi Fórum (TNF), mint „költéshely” nem szerepelt.

A Tiszántúli Növényvédelmi Fórum megalapításának gondolata egy jeles személyiségre, Dohy (Göllner) Jánosra emlékező rendezvény kapcsán merült fel, a Szent István Ünnepe (augusztus 20.) köré szervezett V. Farmer Expo szakmai társrendezvényeként, amelyre 1996. augusztus 19-én az Agrár Egyetem aulájában került sor.

Az első Fórumon volt pályatársak emlékeztek meg Dohy (Göllner) János kórtanos tanárról, aki Pallagon kezdte pályafutását, majd Óvárra kerülve az 1956-os Forradalom utáni megtorlások

² N.N., „Surányi János (agrármérnök)” (Wikipédia, 2008) [https://hu.wikipedia.org/wiki/Sur%C3%A1nyi_J%C3%A1nos_\(agr%C3%A1rm%C3%A9rn%C3%B6k\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/Sur%C3%A1nyi_J%C3%A1nos_(agr%C3%A1rm%C3%A9rn%C3%B6k))

³ BOGNÁR Sándor, „A magyar növényvédelem története a legrégebbi idők napjainkig (1030-1980)” (Mosonmagyaróvár, Business Assistance, Kisalföldi Vállalkozásfejlesztési Alapítvány, 1994) 1–783.

⁴ KAJATI István szóbeli közlés.

⁵ KAJATI István, „Növényorvos a horizonton: a magyar „növényorvos foglalkozás” megteremtésének története, mérföldkövei” in: Növényorvos képzés Debrecenben Tarcali Gábor, Kövics György, Radócz László, szerk. (Debrecen, DE MÉK - Printart-Press Kft., 2021) 28–45. <http://real.mtak.hu/138352/>

⁶ KÖVICS György és TARCALI Gábor, „A növényorvos foglalkozás-doktori cím, mint a növényorvosok szakmai elismerésének kiemelt fokozata, kezdeményezés” in: Növényorvos képzés Debrecenben Tarcali Gábor, Kövics György, Radócz László, szerk. (Debrecen, DE MÉK - Printart-Press Kft., 2021) 80–94. <http://real.mtak.hu/138352/>

megtörték a növénykórtanos tanári életútját, és mellőzöttségben, sok-sok megaláztatásban volt része.⁷ Az Emlékezés plenáris ülésén Dohy Jánosról emlékeztek meg: Vinczeffy Imre: *“Dohy János életútja”*; Czímber Gyula: *“Dohy János az Óvári Akadémián a Forradalom időszakában”*; Sáringer Gyula: *“A félreállítottság időszaka Dohy János életében, Keszthelyen”*; és Szalay-Marzsó László: *“Dohy János az Ember”* című előadásaikkal.⁸

A Tiszántúli Növényvédelmi Fórum rendezvényeinek negyedszázados történelmét kellő részletességgel és gazdag fotóanyaggal illusztrálva jelentettük meg a *“Növényorvos képzés Debrecenben”* könyv egyik fejezeteként, amelyet az egyik szerző (és a kötet társszerkesztője), Kövics György János professor emeritus elismerésének alkalmából adtak ki 2021-ben, és amely áttekintette azokat a történelmi sarokpontokat, amelyek az egykori Növényvédelmi Intézet tanáráként, majd igazgatójaként alakították a felsőfokú növényvédelmi képzést egészen a *“növényorvos”* fogalom és képzési forma (MSc) kialakulásáig.⁹

A DE MÉK Növényvédelmi Tanszéke, majd később Intézete a szakmaiságához kapcsolódó, a Növényvédelem Oktatásának Fejlesztéséért Alapítvány (NOFA)¹⁰ civil szervezetére bízta a TNF-ek sikeres megrendezésének terhére. A Hajdú-Bihar Vármegyei Növényvédő Mérnöki és Növényorvosi Kamara (Kamara) vezetőségének segítő közreműködésével, illetve a növényvédőszert gyártó és forgalmazó jónevű cégek szerény pénzügyi támogatásaival sikerült csak a mindenkor „gazdasági egyensúlyt” fenntartanunk.

A Növényvédelem Oktatásának Fejlesztéséért Alapítvány (NOFA) magánalapítványként jött létre, részben a Tiszántúli Növényvédelmi Fórum éves sorozatának technikai megrendezésére, de mellette számos, a hallgatók munkájának segítését célzó feladatokkal, amelyekről a *“Növényvédelem”* c. szakmai lapban is részletesen beszámoltunk.¹¹

Akkori dékánunk, Nagy Géza megnyitójában kiemelte: *“Egyetemünk, a Növényvédelmi Tanszék és a Növényvédelem Oktatásának Fejlesztéséért Alapítvány a mai in memoriam Dohy (Göllner) János üléssel és a Növényvédelmi Szakmai Nap eseményeivel emlékezik meg jeles kórtanos professzoráról.... Dohy – eredeti nevén Göllner – János (1905-1990)-ról van szó, aki Debrecenben a Gazdasági Akadémián éppen 70 esztendeje szerzett diplomát, s ugyanitt kezdte fizetés nélküli gyakornokként pályáját, majd 1938-ban nevezték ki rendkívüli tanárrá”*.¹² Az első Tiszántúli Növényvédelmi Fórum további előadásairól részletes beszámolók készültek,^{13,14} a szakmai előadások összefoglalói pedig interneten is elérhetők.¹⁵ Életútjára itt Debrecenben most is emlékeznünk kell, neves tanáraink életpályáit ismernünk kell! A Göllner – Dohy család három tanár generációja kapcsolódott a magyar felsőfokú agrárszakember képzéshez, ezért a **Gerundium** **ugyanezen lapszámban** külön megemlékező írást teszünk közzé a debreceni gyökerű jeles

⁷ N.N., „Dohy János (növénypatológus)” (Wikipédia, 2021) [https://hu.wikipedia.org/wiki/Dohy_J%C3%A1nos_\(n%C3%B3v%C3%A9nypatol%C3%B3gus\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/Dohy_J%C3%A1nos_(n%C3%B3v%C3%A9nypatol%C3%B3gus))

⁸ KÖVICS György, szerk. „Emlékezés és Növényvédelmi Szakmai Nap (1. Tiszántúli Növényvédelmi Fórum)” Összefoglalók Debrecen 1996. augusztus 19. (Debrecen, DATE MTK – NOFA, 1996) 6 – 11. https://mek.unideb.hu/sites/default/files/upload_documents/abstracts_1996.pdf

⁹ TARCALI Gábor, KÖVICS György, RADÓCZ László, szerk. „Növényorvos képzés Debrecenben” (Debrecen, DE MÉK - Printart-Press Kft., 2021) 1–424. ISBN 978-963-490-347-5 <http://real.mtak.hu/138352/>

¹⁰ N.N., „A Növényvédelem Oktatásának Fejlesztéséért Alapítvány, NOFA” (Debrecen, alapítva 1996-ban) <https://mek.unideb.hu/novenyvedelem-oktatasanak-fejleszteseert-alapitvany-nofa>

¹¹ KÖVICS György, „Bemutatjuk a Növényvédelem Fejlesztéséért Alapítványt” *Növényvédelem* 1997 33(1) 47-48.

¹² NAGY Géza (1996): „Köszöntő” in: szerk. KÖVICS György, Emlékezés és Növényvédelmi Szakmai Nap (1. Tiszántúli Növényvédelmi Fórum) Összefoglalók Debrecen 1996. augusztus 19. (Debrecen, DATE MTK – NOFA, 1996) 5. https://mek.unideb.hu/sites/default/files/upload_documents/abstracts_1996.pdf

¹³ KÖVICS György és BOGNÁR Sándor, „Emlékezés és Növényvédelmi Szakmai Nap Debrecenben” *Gyakorlati Agroforum* 1996 7(1) 38.

¹⁴ KÖVICS György és TÓTH Elemér „Beszámoló a Dohy János Emlékezéséről és az I. Tiszántúli Növényvédelmi Fórumról (Debrecen, 1996. augusztus 19.)” *Növényvédelem* 1996 32(12): 648–649.

¹⁵ Kövics György, szerk. „Emlékezés és Növényvédelmi Szakmai Nap (1. Tiszántúli Növényvédelmi Fórum) Összefoglalók, Debrecen 1996. augusztus 19.” (Debrecen. DE MÉK – NOFA, 1996) 1–51. https://mek.unideb.hu/sites/default/files/upload_documents/abstracts_1996.pdf

professzorainkról: KÖVICS György, „A Göllner – Dohy család három generációjának szerepe a mezőgazdák képzésében” címmel.¹⁶

Az első Nemzetközi Növényvédelmi Konferencia (1st International Plant Protection Symposium, 1st IPPS) (= 2. TNF), 1997. augusztus 18-19.

A Tiszántúli Növényvédelmi Fórum Szervező Bizottsága úgy határozott, hogy a hazai résztvevők mellett a nemzetközi kapcsolatok kiszélesítését is elkezdte, nemzetközi szakmai szimpóziummá szélesítéssel. Így indult el az International Plant Protection Symposium (IPPS) sorozat: 1997-től kezdve minden harmadik évben megrendezésre kerülő TNF egyben IPPS-ként, azaz nemzetközi szinten, angol (és magyar nyelven) kerül megrendezésre. Mindezen sorozatot fenn is tartottuk 2023-ig, amely egyben a 10th IPPS is volt, 2024-től (=29. TNF, 11th IPPS) azonban már *minden TNF rendezvényünk egyben nemzetközi is lesz* – minden esztendőben! Kezdetben szinkrontolmácsolással, majd az angol nyelvi ismereteink szélesedésével párhuzamos kétnyelvűséggel (angol előadás – magyar diavetítés, illetve *vice versa*), később már jórészt angolul, „bátortalanabb előadóink” anyagait kétnyelvű Összefoglalók/Abstracts füzetekben jelentettük meg. Az utóbbi években már angol nyelven, internetes konferenciát tartunk, melybe számos ország előadója és hallgatója kapcsolódik be – többek között a nálunk 2021 óta folyó, angol nyelven képzett külföldi növényorvos hallgatóink (MSc, PhD) is.

Ráadásul az ünnepi, 30. találkozónk különlegessége, hogy a Tiszántúli Növényvédelmi Fórumunkat (=12th IPPS) nem Debrecenben, hanem a *Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem* (EMTE) a Sapientia Egyetem meghívására és társszervezésében tartjuk meg a *Marosvásárhelyi Karon!* Ennek felhívása és részletei megtalálhatók itt: <https://konferencia.unideb.hu/> (30. Tiszántúli Növényvédelmi Fórum, 12th IPPS, Sapientia Egyetem, Marosvásárhely).

Az első nemzetközi rendezvényünkön a mintegy 120 résztvevő között olyan külföldi személyek voltak jelen, mint Anselmi N. (Department of Plant Protection, University of Tuscia, Viterbo, Italy), Bockelman, H. (USDA/ARS, Small Grains Research Laboratory, Aberdeen, Idaho, USA), William M. Brown (Colorado State University, Fort Collins, Colorado, USA), Carnero Hernandez, A. (Instituto Canario de Investigaciones Agrarias, Tenerife, Spain), Camprag, D. (University of Novi Sad Faculty of Agriculture, Novi Sad, Yugoslavia), Michael L. Deadman (Department of Agriculture, The University of Reading, U.K.), Furlan, L. (University of Padova, Padova, Italy), Gruyter, J. de (Dutch Plant Protection Service, Wageningen, The Netherlands), Heiniger, U. (Swiss Federal Forset Research Institute, Birmensdorf, Switzerland), Hill, J.P. (Colorado State University, Fort Collins, Colorado, USA), Lopez Martinez, M. (Universidad de Sevilla, Sevilla, Spain), Johanna Z. Marcinkowska (Warsaw Agricultural University, Warsaw, Poland), Merwin, I. (Cornell University, Ithaca, Ny., USA), Ocete Rubio, E. (Universidad de Sevilla, Sevilla, Spain), Rosenberger, D.A. (Cornell University-Hudson Valley Laboratory, Highland, NY, USA), Vannini, A. (Department of Plant Protection, University of Tuscia, Viterbo, Italy), Vánky Kálmán (Universität Tübingen, Germany) Velasco, V. (Colorado State University, Fort Collins, Colorado, USA), Wesenberg, D. (USDA/ARS, Small Grains Research Laboratory, Aberdeen, Idaho, USA) és Zamorski, C. (Warsaw Agricultural University, Warsaw, Poland). A kiemelt külhoni és magyar személyiségekkel szoros kutatói együttműködése volt akkoriban a Növényvédelmi Tanszék oktató-kutatóinak.¹⁷

Mindenki által kedvelt – és azóta is rendszeres, elmaradhatatlan – a közös fotó készítése a résztvevőkkel, amely 1-1 példányát minden résztvevő magával vihet, és ezek ma már sokszor „történelmi pillanatok” őrzői, közöttük olyanoké, akik már nem lehetnek velünk...(1. ábra)

¹⁶ KÖVICS György, „A Göllner – Dohy család három generációjának szerepe a mezőgazdák képzésében” Gerundium, ugyanczen lapszámban

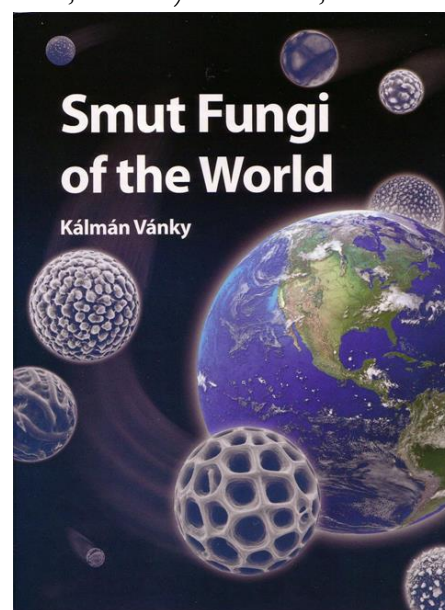
¹⁷ BOGNÁR Sándor és KÖVICS György, „Az Első Nemzetközi Növényvédelmi Konferencia (II. Tiszántúli Növényvédelmi Fórum) Debrecenben” Gyakorlati Agroforum 1997. 8 (13) 45.

1. ábra Az Első Nemzetközi Növényvédelmi Szimpozion (1st IPPS, 2. TNF) résztvevői, 1997

Az első sorban áll (világoskék zakóját kezében tartva) Vánky Kálmán (1930-2021) világhírű erdélyi magyar orvos – üszöggomba kutató, aki plenáris előadásában az „Üszöggomba taxonómiai kutatás a nagyvilágban és Magyarországon” címmel tartott előadást, továbbá egy „Üszöggomba Kutatás Magyarországon” szekciót is vezetett. Az időközben elhunyt üszöggomba specialistáról tanóráinkon, mint a szűkebb szakmánk egyik, világhírnévre szert tett példaképéről rendszeresen megemlékezünk!¹⁸ A „több mint 50 év üszöggombáknak szentelt munka és szórakozás csúcspontja (Vánky)”, munkáját önmaga ekként jellemezte (2. ábra).

2. ábra Vánky Kálmán: A Világ Üszöggombái. A monográfia 2012-ben jelent meg 1458 oldalon, 2800 fekete-fehér fotóval és 650 rajzzal.

A Tiszántúli Növényvédelmi Fórum sajátosságai

A helyes megrendezési időpont és helyszín megtalálása

A TNF időpontját az agrárszakemberek munkáihoz igazítva a Szent István Ünnephez kapcsolódó augusztus 20. körüli *Farmer Expo* idejéről az őszi időszakra helyeztük át az őszi gabona vetések utáni időkre (október vége – november eleje).

¹⁸ KÖVICS György és MIKULÁS József, „In memoriam Vánky Kálmán (1930-2021). Elment az üszöggomba-kutatás világhírű székely-magyar tudósa. Megemlékezés.” Növényvédelem 2022. 83 (N.S. 58) (1) 42–44. https://drive.google.com/file/d/19FN2tzDFPJG1ZFDRKy0aQye2t0Wo_qx/view?usp=sharing

A megfelelő helyszínt is megtaláltuk: szinte minden esetben a *Debreceni Akadémiai Bizottság (DAB) Székházában* tartottuk a TNF-et. Ennek helyiségei és a díszterem idális méretű és technikai felszereltségű a plenáris ülések megtartásához. A Poszter Szekcióhoz, valamint a délutáni három parallel szekcióhoz is megfelelő termek vannak, amelyekben a résztvevők szabadon választhatnak – az érdeklődésüknek megfelelő előadásokból. A növényvédelmi diszciplínáknak megfelelően Növénykórtani, Növényvédelmi állattani és Herbológiai – Integrált növényvédelmi szekciókban voltak a 15 perces előadások és hozzászólások – a felkért levezető elnökök személyének határozottságától függően – pontosan, vagy kisebb csúszásokkal tartva a tervezett program „menetrendjét”.

A Plenáris ülések legmeghatóbb záró eseményei (2011-től a „Gulyás Antal Emlékérem a Növényvédelemért”) kitüntetések átadása és az ünnepelt vetített képes laudációja az elismerést kapott munkásságának bemutatásával, és az „emberi portré”-hoz szorosan kapcsolódó pillanatok felvillantásával. Különösen a fiatal hallgatók, de a kollégák is így ismerhettek meg kiemelkedő példaképeket.

A Plenáris üléseket követően minden alkalommal fotó készült a résztvevőkről, amelyek a fiatalság álló alakos formáit együtt őrzik meg a „régebben fiatalok” vonásaival.

A közös ebéd a nagy tekintélyű akadémikus urakkal, tanárokkal, kutatókkal és gyakorló növényorvosokkal együtt az étkező ifjúság számára a nemzedékek közötti párbeszédet, a szakmai érdeklődés formálódását is jelentette.

Elmaradhatatlan esti programot jelentett a Fogadásokon részt venni, akár a DAB Tudósklubjában, akár az Agrár Étterem különtermében rendezték, fehér asztal mellett, oldottabb hangulatban. Alkalmasint a fogadás előtt rövid orgonahangversenyt meghallgatni a Megtestesülés-templomban (pl. Kovács Szilárd orgonaművész koncertje 2010-ben).

Ugyancsak üde színfoltja a debreceni Fórumunknak, hogy a TNF második napjára szakmai kirándulással egybekötött, kulturális élményeket is adó programot kapcsolunk.

A TNF rendezvényekről a szakmai lapokban (Növényvédelem, Agrofórum, Mezőhír) számos belső és külső kolléga adott beszámolót, hogy a szaklapok olvasóinak szélesebb köre is értesüljön a konferenciák fontosabb témáiról, előadásairól, a fókuszba kerülő értékes témákról, a növényvédelmi lehetőségek sokszínűségének lehetőségeiről. Ezen beszámolók rendszerint tárgyilagosan, lényegi kiemelésekkel számoltak be a növényorvos szakmát érintő újdonságokról, új károsítók megjelenéséről, a technológiai fejlesztések irányairól, melyek azonban korrekt, szakszerű környezetbe ágyazottan, és nem „piaci marketing” előadásként hangzottak el. Az utóbbi években – a társadalmi elvárások igényeinek változásaival (peszticid terhelés csökkentése, az integrált szemléletű növényvédelem (Integrated Pest Management, IPM) hangsúlyozásával: károsító előrejelzési módszerek pontosítása, attraktáns vagy repellens anyagok, irányzatok preferálása a fejlesztésekben kerültek előtérbe. Ezek mögött jogos tendenciák figyelhetők meg: „minél kevesebbet ártsunk a környezetünknek”! Az ökológiai termesztés lehetőségei is megjelentek a TNF konferenciákon, amely egyfajta alternatívát kínál ugyan, de nem cserélheti le a józan peszticid-használatot a mezőgazdasági termelési gyakorlat egészében! Emellett bizonyos EU-előírásoknak való megfelelési elvárások („European Green Deal”, 2020-tól)¹⁹, amelyek a széldioxid-kibocsátás csökkentését tűzték ki célul, folyamatosan szűkítik a növényorvosok eszköztárát még akkor is, ha a növényvédelemben hatékony beavatkozásokra nem adnak érdemi alternatívákat! Emellett az EU politikájának kapkodó rögtönzései (orosz-ukrán háborús konfliktusra adott politikai „válaszok”,

¹⁹ N.N., „Az Európai zöld megállapodás”, 2024, https://hu.wikipedia.org/wiki/Eur%C3%B3pai_z%C3%B6ld_meg%C3%A1llapod%C3%A1s

energetikai trendek irrealitásai, az Ukrajnában EU-tiltólistákon szereplő peszticidek élelmiszer-biztonsági kockázatainak negligálása stb.) megkérdőjelezzik a prioritásokat és a célok megvalósíthatóságának realitását.

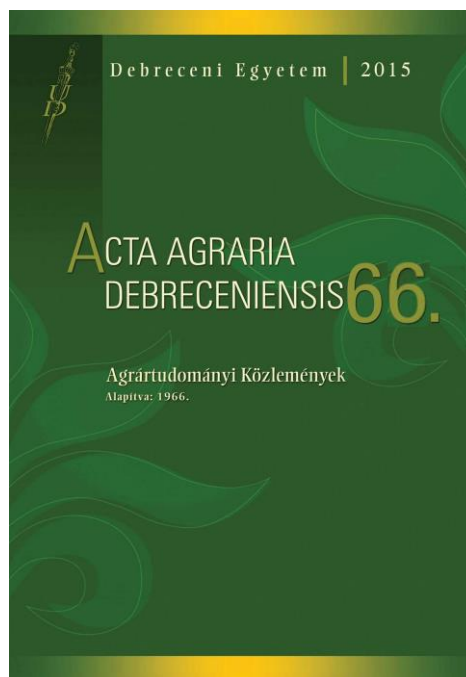
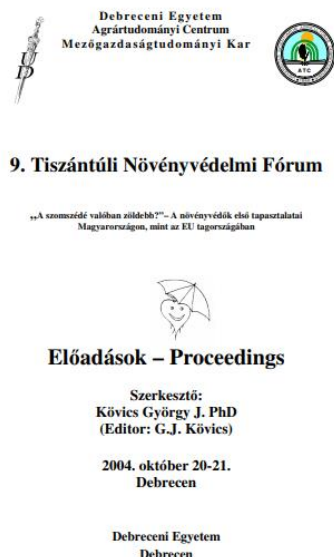
Hol található meg a tnf éves kiadványai?

A regisztrált résztvevők minden alkalommal a nyomtatott kiadvány 1-1 példányát megkapták. Egy alkalommal a 6th IPPS anyaga DVD formában jelent meg 2012-ben. A nyomtatott anyagok (kötelességi szabály szerint) beküldésre kerültek az Országos Széchényi Könyvtárba, valamint elhelyeztük azokat egyetemünk saját könyvtárában, illetve 1-1 példányt megőrizzünk a NOFA Könyvtárban is.

A 30 év során minden alkalommal készült egy részletes Programfüzet és egy Kiadvány, (külön-külön, vagy egybe szerkesztve), amelyek különböző formában és tartalommal jelentek meg (3. ábra).

3. ábra A 2004-es és a 2015-ös Proceedings kiadványok fedlapja

Ezek a Tiszántúli Növényvédelmi Fórum – Archívum oldalán minden évre vonatkozóan megőrzésre kerültek és letölthetők.²⁰

Proceedings formában, sajnálatos módon a folyóirat utólagos rendezése során számozás tévesztésekkel.²¹

Voltak olyan évek, amikor az „Acta Agraria Debreceniensis” különszámaként, teljes terjedelemben közöltük a publikációkat, 1996-2000 időszakban 1 oldalas „Abstracts” formában, 2001-2008 között „Proceedings”, azaz teljes értékű, lektorált publikációk, konferencia előadásokként, 2009-től a „Journal of Agricultural Sciences 2009/ Supplements” kiadványaiként²²,

²⁰ N.N., „A Tiszántúli Növényvédelmi Fórum Archív anyagai 1996-2023” (Debreceni Egyetem MÉK Növényvédelmi Intézet honlapja, 2023) <https://mek.unideb.hu/archivum-tizsantuli-novenyvedelmi-forum>

²¹ Az „Acta Agraria Debreceniensis” számozási tévedéseit a saját Archívum honlapunk releváns számainak fedlapjain korrigáltuk, így a *helyes hivatkozásokhoz ez a javított (emended) honlap használható*: <https://mek.unideb.hu/archivum-tizsantuli-novenyvedelmi-forum>. Az „Acta Agraria Debreceniensis” oldalain ezek a számozási anomáliák nem lettek kijavítva, de kereshetők itt: <https://ojs.lib.unideb.hu/actaagrar/issue/archive>

²² György J. KÖVICS and István DÁVID, eds. 5th International Plant Protection Symposium at University of Debrecen (= 14. TNF) hold on 20-22 October, 2009 and full papers were published originally under „Journal of

2010-2017 között az “Acta Agraria Debreceniensis” különszámaiként, 2018-tól a további kiadványaink – takarékosági megfontolásból – a „Programfüzet és Összefoglaló”/ „Programme and Abstract”-ként, amennyiben az IPPS anyagát tartalmazta, akkor kétnyelvűen, egyoldalas összefoglalókkal jelentek meg.

JELLEGZETES MOMENTUMOK ÉS SZEMÉLYISÉGEK A 30 ÉV SORÁN

Tekintettel arra, hogy a TNF negyedszázadának évenkénti története – gazdag képanyag kíséretében a „Növényorvos képzés Debrecenben” egy hosszabb fejezetében olvashatók,²³ anélkül, hogy minden év jellegzetességeit kiemelnénk, jelen írás kereteiben csak néhány jellegzetes pillanatról tudunk megemlékezni...

A 3. Tiszántúli Növényvédelmi Fórum (1998. november 4-5) fő motívumát a 130 éves az agrár-felsőoktatás Debrecenben – A környezeti változások növényvédelmi hatásai jelentették. Megemlékezés hangzott el az akkor negyedszázada, fiatalon elhunyt *Ubrizsy Gábor* (1919-1973) Kossuth-díjas akadémikusról²⁴, aki 1941-ben ugyancsak Debrecenben kezdte szakmai pályafutását a Gazdasági Akadémia növénykórtani tanszékének tanársegédjeként, aki a későbbiek során botanikus, fitopatológus lett, a magyarországi növénykórtan meghatározó személyiségévé vált, az MTA Növényvédelmi Kutatóintézetének első igazgatója is volt.

Elhangzottak izgalmas előadások a klímaváltozás és az ezzel (is) összefüggő új károsítók megjelenéséről.²⁵

A 4. TNF (1999. november 3-4.) rendkívül izgalmas témakörének „Géntechnológia a Növényvédelemben” megvitatására olyan előadókat sorakoztatott fel, akik a „pro” oldalon állva (Dudits Dénes), vagy a lehetőségeket a „realitások” nézőpontjából szemlélve (Király Zoltán, Heszky László), de a „kontra” véleményt megfogalmazó, a biológiai konzekvenciákra is figyelmeztető előadóig (Darvas Béla) ütköztették a nézetkülönbségeiket. Egy másik (a 2006-os) TNF-en Bardócz Zsuzsanna és Pusztai Árpád a GM növényekből előállított élelmiszerekről értekezett, azok kockázatbecslése még mindig a szubsztanciális ekvivalencia (a lényegi megfelelés, egyenértékűség) tudományosan nézve hamis elvén alapul. Kísérletesen igazolták, hogy a Roundup-Ready GM-szójából származó transzgenikus DNS átkerülhet az ember emésztőrendszerében honos baktériumba is.

A „kérdéskör” vitája – egy időre –nyugvópontra jutott a transzgenikus (GM) növények termesztésének alkotmányos tiltásával, 2012-től az új alkotmányunk a GMO-mentességet imperatív szabályként határozza meg, azaz törvényi vagy rendeleti szinten sem lehet ettől eltérni. Ugyanakkor kissé disszonáns az, hogy az állattenyésztés import alapanyagait (takarmánykukorica, szója)

Agricultural Sciences 2009/ Supplements” emended to “Corresponds to Acta Agraria Debreceniensis (AAD) No. 39 in 2010 came out delayed as No 39 (2010): Special crop protection issue Published November 10, 2010”

²³ KÖVICS György, SZARUKÁN István, DÁVID István, RADÓCZ László és TARCALI Gábor, “A Tiszántúli Növényvédelmi Fórum (TNF) negyed százada (1996-2021) és a kilenc Nemzetközi Növényvédelmi Fórum a Debreceni Egyetemen (9 International Plant Protection Symposium, IPPS at UD)” in szerk. TARCALI Gábor, KÖVICS György, RADÓCZ László „Növényorvos képzés Debrecenben” (Debrecen, DE MÉK - Printart-Press Kft., 2021) 128–176. <http://real.mtak.hu/138352/>

²⁴ Bognár Sándor, „25 éve hunyt el Ubrizsy Gábor Kossuth-díjas akadémikus” in: KÖVICS György (szerk.) 130 éves az agrár-felsőoktatás Debrecenben – A környezeti változások növényvédelmi hatásai. (3. Tiszántúli Növényvédelmi Fórum) Összefoglalók (Debrecen 1998. november 4-5.) 4–5. https://mek.unideb.hu/sites/default/files/upload_documents/abstracts_1998.pdf

²⁵ KÖVICS György, szerk. “130 éves az agrár-felsőoktatás Debrecenben – A környezeti változások növényvédelmi hatásai (3. Tiszántúli Növényvédelmi Fórum) Összefoglalók (Debrecen 1998. november 4-5.) 1–77. https://mek.unideb.hu/sites/default/files/upload_documents/abstracts_1998.pdf

tekintetében mégis GM takarmányok etetésére (is) kényszerül. A GM takarmányt fogyasztó állatok tejét, húsát, tojását nem kell jelölni, de igény van az „inverz (fordított) jelölésre”, a GMO-mentesség címkézésére a garantáltan GMO mentes élelmiszerhez való hozzáférésre (választási lehetőség), amely piaci előnyünkre is válhat.

Az ötödik Fórumunkhoz (=2nd IPPS) 2000. szeptember 7-8-án tíz országból közel 40 külföldi résztvevő is társult. Ez már nem az Agrártudományi Egyetem, hanem a januárban megalakult Debreceni Egyetem szervezeti változásai miatt az Agrárcentrum keretei között folyt (helyileg ugyanott). A konferencia a növényvédelmi szaktanácsadás helyzetét tekintette át, ahol a birtoknagyságok kialakulása (családi gazdaságok vs. nagy termőfölddel rendelkező agrárvállalkozások) még erősen labilis állapotban volt. A másnapi kirándulás a már átalakulóban lévő (elsorvasztásra ítélt) szakirányítás megismerésével kezdődött (Borsod-Abaúj-Zemplén-megyei Növényvédő Állomás), majd érintette a Világörökség részét képező Aggteleki cseppkőbarlangot, ahol rövid túrán ismerték meg a résztvevők a sztalagtit (függőcseppkő), a sztalagmit (álló cseppkő) és a sztalagmát (cseppkőoszlop) jellemzőit és kialakulását.

A 2001-es (6.) TNF-en a Plenáris ülésen hallhattuk Király Zoltán akademikust, akit a magyar kórélettani iskolateremtőjeként tartunk számon, és akit 2000-ben a Debreceni Egyetem díszdoktorai (*honoris causa*) közé választott.²⁶ Rendszeres résztvevője volt a TNF rendezvényeinek, mint ahogyan Klement Zoltán bakteriológus is, aki a hiperszenzitív reakciótól független növényi védekezési mechanizmusról tartott előadást.

Neves vendégeink a többi résztvevővel együtt élvezték Kelet-Magyarország szépségeinek felfedezését is a szakmai kirándulásaink során, Gyomán a Kern Nyomda vizitálása, vagy a Holt-Körösi hajókázás során a reliktum amerikai mocsári ciprusok (*Taxodium distichum*) és az Arborétum napsütéses őszi nyugalmanak élvezete Szarvason (2002). Tokajban a jól ismert *Botrytis cinerea* gomba-

4. ábra Mocsári ciprusok a Holt-Körösben, Szarvas, 2002; Tokaj Hétszőlő Pincészet előtt a 2003-as TNF kiránduló csoport

fertőzés, a hely ökológiai sajátosságok, az aszúszem-képződés és a borkészítés folyamatát, végül a Hétszőlő Pincészetben a „végtermékek” kóstolását (2003) (4. ábra), a Tuzson János Botanikus Kert (Nyíregyháza) és a Bátorligeti Ósláp meglátogatását (2004).

²⁶ KÖVICS György, „Emlékezés Király Zoltánra (1925-2021) a Debreceni Egyetem honoris causa doktorára” in szerk. TARCALI Gábor, KÖVICS György, RADÓCZ László „Növényorvos képzés Debrecenben” (Debrecen, DE MÉK - Printart-Press Kft., 2021) 374–385. <http://real.mtak.hu/138352/>

Karcagon látogatást tettünk (id.) Hubai Imre ökológiai gazdálkodónál, valamint Nagykörűben a *Monilinia fructicola* első hazai előfordulási helyén (2006) a cseresznye híres termőhelyén és a cseresznye fajtagyűjteményben (2011).

Tudományos ülés prof. Szarukán István 70. Születésnapja tiszteletére

A 10. TNF (2006) előkonferencia eseményen rovarászok és tanítványok találkozója volt. Bognár Sándor, Tóth Miklós, Bürgés György, Darvas Béla, Kuroli Géza, Csóka György egykori munkatársak emlékező előadásaikkal, tanítványok és debreceni kollégák köszöntötték Öt a jeles alkalomból.²⁷ Lám, az évek múlásával még hosszú idő adatott a tanárnak, entomológusnak a TNF elnökének, majd tiszteletbeli elnökének a kutatói munka meghosszabbítására, szakmai elismerések, kitüntetések átvételére, legutóbb a 90. életéhez közeledvén 2025. március idusán a földművelésügyi miniszter tüntette ki őt az „Életfa Emlékplakett” arany fokozatával.²⁸

Visszaemlékezések jeles elődeinkre

Konferenciáinkon Bognár Sándor professzor úr²⁹ rendszeresen megemlékezett a szakmánk nagy elődeiről, akiknek tudományos munkássága nem merülhet a feledés homályába, így Dohy Jánosról (1996), Ubrizsy Gáborról (1998), Sajó Károlyról (2001), Entz Ferencről (2002), illetve az akkor 100 éve született szakemberekre emlékeztetett: Berend Istvánral, Csorba Zoltánra, Olgyay Miklóssra és Szelényi Gusztávra (2004), vagy Csokonai Vitéz Mihály költőre és mikológusra (!) (2005).

De mások is fontosnak tartották a visszaemlékezéseket Vörös Józsefre (2001), Tuzson Jánosra (2004), Huzián Lászlóra (2010), Lipthay Bélára (2011), Horváth Gézára (2023), Sipeki Balás Gézára (2024) vagy a Magyar Tudományos Akadémia Növényvédelmi Kutatóintézete fennállásának 125 éves alkalmán (2005). Bognár Sándortól 2011-ben nekrológban kellett elbúcsúznunk.³⁰

5. ábra A 2010. évi nagylétszámú résztvevő a 15. TNF-en a DAB Székház Bognár Rezső akadémikusról elnevezett nagyterme mögött készült közös fényképen

²⁷ BOZSIK András és KÖVICS György, „Köszöntés. Szarukán István egyetemi tanár 70 éves” Növényvédelem 2006, 42 (1) 49–50. https://real-j.mtak.hu/23761/1/novenyvedelem_2006_1.pdf

²⁸ KÖVICS György és TARCALI Gábor, „Prof. emeritus dr. Szarukán István az Életfa Emlékplakett arany fokozatának kitüntettje” Növényvédelem 2025, 86 [N. S. 61]:5 223–225.

²⁹ N.N., „Bognár Sándor (mezőgazdász)” Wikipédia, 2023 [https://hu.wikipedia.org/wiki/Bogn%C3%A1r_S%C3%A1ndor_\(mez%C5%91gazd%C3%A1sz\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/Bogn%C3%A1r_S%C3%A1ndor_(mez%C5%91gazd%C3%A1sz))

³⁰ BOZSIK András, „Bognár Sándor (1921–2011) emlékezete”

A „Gulyás Antal-émlékérem a növényvédelemért” kitüntetés alapítása és kitüntetettjei

A Növényvédelem Oktatásának Fejlesztéséért Közhasznú Alapítvány (NOFKA) és a Magyar Növényvédő Mérnöki és Növényorvosi Kamara HBM-i Területi Szervezete (Kamara) 2011. szeptemberében megalapította a közös Kitüntetési Bizottságot, amely a növényvédelem terén kiemelkedő teljesítményt nyújtó, példaértékű személyiségek erkölcsi megbecsülését kívánja napirenden tartani.

A kitüntetés (émlékérem, oklevél és kitűző) adományozására rendszerint évi egy alkalommal kerül sor, lehetőség szerint ünnepélyes keretek között a “Gulyás Antal emlékérem a Növényvédelemért” kitüntetés adományozásával, melyet kiváló oktatók, kutatók, gyakorlati szakemberek nyerhetnek el.

A Bizottság tagjai: dr. Szarukán István kuratóriumi elnök, dr. Kövics György titkár, dr. Dávid István tag (NOFKA) dr. Kiss László elnök és dr. Tarcali Gábor titkár (Kamara).

A kitüntetést dr. Gulyás Antal emlékeztetének megőrzésére (is) hozták létre, aki a debrecen-pallagi növényvédelem jeles professzora volt, és több mint harminc éven át az agrárszakemberek oktatásában és a tudományos kutatásban ért el kimagasló eredményeket (5. ábra), melyért 1978-ban a Debreceni Agrártudományi Egyetem az egyik első díszdoktorává is avatta.³¹

5. ábra Gulyás Antal fiatal tanár az 1920-as években a Gazdasági Akadémián (Debrecen-Pallag)

1975-ben a Debreceni Agrártudományi Egyetem növényvédő érdeklődésű hallgatói csoportja megalakította a “Növényvédelmi Kör”-t, melyet 1984-ben a jeles professzor születésének 100. évfordulóján tiszteletére a “Hallgatók Gulyás Antal Növényvédelmi Köré”-nek nevezték el.

A Gulyás Antal-émlékérem³² kitüntetés a következő kollégák kapták meg, a növényorvos közösség elismeréseként:

Tóth Oszkár mikológus (2011) (6. ábra), Adányi József növényvédő mérnök és Szepessy István kórtanos professzor (2012), Szarukán István entomológus professzor (2013), Szabó László herbológus (2014), Dobos Irén növényvédő mérnök-tanár (2015), Dienes Gyula növényvédő mérnök, állomásigazgató (2016), Kajati István növényorvos, első országos kamarai elnök (2017), Kiss László c. egyetemi docens, Hajdú-Bihar vármegyei kamarai elnök (2018), Leskó István szőlész-borász (2019), Péntes Béla kertész, entomológus professzor emeritus (2020), Tóth Miklós c. egyetemi tanár, akadémikus, kutatóprofesszor (2021), Szőke Lajos herbológus, Növény- és Talajvédelmi Állomás igazgató (2022), Kövics György mikológus, kórtanos professzor emeritus (2023), Tarjányi József János herbológus, c. egyetemi docens (2024).

5. ábra Gulyás Antal fiatal pallagi tanárként az 1920-as években

³¹ N.N., „Gulyás Antal” Wikipédia, 2012 https://hu.wikipedia.org/wiki/Guly%C3%A1s_Antal

³² N.N., „Gulyás Antal-émlékérem” Wikipédia, 2023 https://hu.wikipedia.org/wiki/Guly%C3%A1s_Antal-eml%C3%A9k%C3%A9rem

6. ábra Tóth Oszkár az első kitüntetett Gulyás Antal-émlékérmének első és hátsó lapja, rajta a nevének és a kitüntetési évének vésetével

A

kitüntetés átadására 2011-től minden évben a TNF Plenáris ülésein kerül sor, a kitüntetett laudációjánk ismertetésével.

Covid-pandemia - a jubileumi 25-26. TNF (9th IPPS, 2021)

A Covid-19 járvány miatt a 2020. év őszi eseményt elhalasztottuk, így a 25. és 26. TNF (=9th IPPS) összevontan került megrendezésre. Több külföldi résztvevő utazási akadályoztatása miatt a rendezvényt videokonferencia formájában, online módon is közvetítettük a DE MÉK Nagyterméből. Ennek teljes felvétele – két részre bontva – elérhető itt: A *Plenáris Ülés – 1. rész* (Időtartam: 1h 40 min. 32 sec.) (<https://drive.google.com/file/d/1VzIMC3pQP79HtE50PJza60oXwG9RmLGG/view?usp=sharing>); *Plenáris Ülés – 2. rész* (Időtartam: 2h 13 min. 26 sec.) (<https://drive.google.com/file/d/154E15mrHTHmBOHsQkFzjnWrf2S1FZIFF/view?usp=sharing>). Az előadók, előadásuk címei, az egyszerű kikereshetőségük a felvételekben megtalálható itt: <https://mek.unideb.hu/archivum-tisztantuli-novenyvedelmi-forum>.

Az átmenet időszaka

2022-ben, a TNF zavartalan működésének biztosítása érdekében a kiadványunkban szereplően már a Szervező Bizottság elnökének dr. Tarcali Gábort kértem meg, a szervezési protokoll részleteit a titkár segítőjével, Biró Györgyivel hármasban pontosítottuk (feladatok, nevek, címek, felelősök, határidők). Ekkor már a Plenáris előadók többségét Tarcali Gábor kérte fel, azonban a kiadvány szerkesztését még ketten jegyeztük. A jól sikerült első napi szakmai program után másnap egy szép szakmai kirándulást tettünk. Ennek első állomásaként a korábbi herbológia tanártársunk, dr. Dávid István címzetes docens és felesége családi gazdaságának kiválóan szervezett működését elégedettséggel vegyes ámulattal szemléltük meg Darvason. Dávid István gyakorló gazdává és növényorvossá vált! Egyetemi munkatársunként személyében jó barátot, a konferenciáink kiváló társszervezőjét ismertük meg. Köszönet és hála érte! Az Intézetünk szakmérnöki oktatásában továbbra is besegít – kitűnő elméleti felkészültségét immáron gyakorlati tapasztalataival ötvözve.

Szabadkígyóson megtekintettük a Wenckheim kastélyt, majd a Kondorosi Betyárcsárda ebédjét elfogyasztva, valamint Rózsa Sándor világának átélése után még várt ránk Gyulán a

Várlátogatás és az Almásy-kastély Látogatóközpont felkeresése – igen tartalmas és jóleső fáradtsággal tértünk meg kései időben Debrecenbe!

2023-ban és 2024-ben a Fórumokat (28. és 29.) Tarcali Gábor és Nagy Antal intézetvezető (társszervezőként) jegyezték, ebben Kövics György tiszteletbeli elnökként szerepel.

Epilógus

A Tiszántúli Növényvédelmi Fórum megrendezésének örömeit és gondjait az addigi Szervező Bizottsági elnök, prof. emeritus dr. Kövics György nagy bizalommal adja tovább – a folytatás, és természetesen új segítők és ötletek reményében – fiatalabb kollégáinak, dr. Tarcali Gábornak és dr. Nagy Antalnak, sikeres folytatást kívánva! A segítségére a háttérből, mint a tiszteletbeli elnökök egyike, számíthatunk a folytatóknak! Kövics György egyben megköszöni a munkatársainak, kollégáinak és hallgatóinak, valamint a NOFA-nak a segítő együttműködést a Tiszántúli Növényvédelmi Fórum sikeres szervezésében!³³

A 30. évi rendezvényt – a folytatólagosságot fenntartva – 2025 októberében – a TNF történetében először – Marosvásárhelyen, a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem (EMTE) segítő bevonásával rendezzük meg.

³³ Az elmúlt 30 év növényorvoslásának (1996–2025) fejlődéstörténetét nem lehet röviden áttekinteni. Ezért hívjuk fel a figyelmüket a 2021 végén megjelent „Növényorvos képzés Debrecenben” című könyvre, amely a TNF-ek (beleértve az IPPS-t is) történetének első 25 évét foglalja össze. A könyv elérhető a nemzeti szakmai könyvtárakban, és három nyilvános online adatbázisból ingyenesen letölthető:
<https://drive.google.com/file/d/1Ii5MfLJNvgUFbmwqISOHoucqcDpe6w/view>;
<https://mek.oszk.hu/22900/22916>; és a <http://real.mtak.hu/138352/>.

A TNF 30. évének összes összefoglalója (abstract-ja) elérhető itt:
https://drive.google.com/drive/folders/1QD4imC2znvRM98YFdc7J2YTu_9lNNTIy?usp=sharing